

Bedömningsgrunder inom regelbunden tillsyn – förskoleklass och grundskola

Skolenhetsnivå

Läsanvisning:

Bedömningsgrunderna beskriver vilka områden som ingår i den regelbundna tillsynen. Inom varje område återfinns de bestämmelser som Skolinspektionen prioriterar att bedöma. Utöver dessa kan andra bestämmelser vid behov även ingå i tillsynen.

Varje område ramar in av en övergripande text (blå ruta). Denna text har till syfte att sätta in bedömningsområdena i ett bredare sammanhang samt att i vissa fall ange gjorda avgränsningar inom området. Texten är skriven så att den anger ett önskvärt tillstånd. Efter denna text följer de så kallade kritiska faktorerna, vilka anger de bestämmelser som ska utredas och bedömas.

1 Undervisning och lärande

Utbildningen ska vara likvärdig varhelst den anordnas. Skolan ska därför se till att undervisningen bedrivs under ledning av behöriga och legitimerade lärare och att undervisningen följer kursplanerna och i övrigt genomförs på det sätt som läroplanen föreskriver. Eleverna ska ges undervisning i samtliga ämnen som de ska ha undervisning i och ges sin garanterade undervisningstid. Skolan ska även se till att undervisningen bygger på vetenskaplig grund och är icke-konfessionell. Enskilda individers privata uppfattningar, oavsett om de kommer från personal, elever eller vårdnadshavare, får inte ges inflytande över innehåll och upplägg på ett sätt som riskerar undervisningens saklighet och allsidighet. Vid fristående grundskolor ska konfessionella inslag i utbildningen alltid anordnas på ett sådant sätt att frivillighet i deltagandet garanteras. Utbildningen och undervisningen ska organiseras så att elever möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet. Rektorn ska se till att övergripande ämnesområden integreras i undervisningen och eleverna ska i undervisningen få använda digitala verktyg.

Arbetet granskas genom bedömning av följande kritiska faktorer:

- 1.1 Undervisningen bedrivs under ledning av lärare (1 kap. 3 §, 2 kap. 15 § skollagen och 5 kap. 2 § skolförordningen).
- 1.2 Eleverna ges undervisning av behöriga och legitimerade lärare, om inte huvudmannen har rätt att tillämpa en undantagsregel (2 kap. 13, 17–18 §§, 21 kap. 11 § och 22 kap. 10 § skollagen).
- 1.3 Eleverna ges undervisning i samtliga ämnen som de ska ha undervisning i. Den totala undervisningstiden för varje elev är minst 6890 timmar och eleverna får rätt antal undervisningstimmar i respektive ämne och stadie (3 kap. 12 och 12 h §§, 10 kap. 3–5 §§ skollagen och 9 kap. 3–4 a, 9 §§ och bilaga 1 skolförordningen).
- 1.4 Undervisningen följer och omfattar aktuellt ämnes syfte och centrala innehåll (Lgr 11, 5. Kursplaner).
- 1.5 Undervisningen är saklig, allsidig och bygger på vetenskaplig grund (1 kap. 5 § skollagen, Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, Saklighet och allsidighet, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 5. Kursplaner).
- 1.6 Undervisningen är icke-konfessionell. Vid fristående skolenheter är deltagande vid konfessionella inslag i utbildningen frivilligt (1 kap. 6–7 §§ skollagen, Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden).
- 1.7 Utbildningen och undervisningen organiseras, planeras och genomförs så att elever möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet (Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, 2.1 Normer och värden, 2.8 Rektorns ansvar).
- 1.8 Rektorn ser till att i undervisningen i olika ämnen integrera ämnesövergripande kunskapsområden (Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar).
- 1.9 Eleverna får i undervisningen använda digitala verktyg (2 kap. 35 § skollagen, Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag, 2.2 Kunskaper, 2.8 Rektorns ansvar, 3. Förskoleklassen, 5. Kursplaner)

2 Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolans lärmiljöer måste anpassas så att de elever som riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås får stöd i form av extra anpassningar eller särskilt stöd. Som ett led i att identifiera elever som kan behöva stöd i sin utbildning ska förskollärare och lärare i förskoleklassen använda det nationella kartläggningmaterialet. I grundskolan ska lärare använda nationella bedömningsstöd i årskurs 1 och nationella prov i årskurs 3. För de elever som det utifrån dessa underlag finns en indikation på att

eleven inte kommer nå kommande kunskapskrav ska förskollärare och lärare, i samråd med personal med specialpedagogisk kompetens, göra en särskild bedömning av elevens kunskapsutveckling. Om det efter en sådan bedömning kan befaras att eleven inte kommer nå kunskapskraven ska det skyndsamt planeras och genomföras extra anpassningar i den ordinarie undervisningen. Om personalen i förskoleklassen eller grundskolan, trots extra anpassningar i undervisningen, befarar att eleven inte kommer nå kunskapskraven ska detta anmälas till rektorn. För varje sådan anmälan ansvarar rektorn för att skyndsamt starta en utredning av elevens behov av särskilt stöd. Utredningen ska visa om en elev är i behov av särskilt stöd eller inte och efter varje utredning ska rektorn besluta om att utarbeta åtgärdsprogram eller besluta att inte utarbeta åtgärdsprogram. Elevens och elevens vårdnadshavare ska underrättas om det fullständiga innehållet i beslutet och hur det går till att överklaga beslutet till Skolväsendets överklagandenämnd. Av ett åtgärdsprogram ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Det ska också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas.

Arbetet granskas genom bedömning av följande kritiska faktorer:

- 2.1 Om förskollärare eller lärare befarar att en elev inte kommer nå kunskapskraven ska eleven ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen (3 kap. 5 § skollagen).
- 2.2 Om en förskollärare eller lärare, trots extra anpassningar av den ordinarie undervisningen, befarar att en elev inte kommer nå kunskapskraven ska de anmäla detta till rektorn (3 kap. 7 § skollagen).
- 2.3 För varje sådan anmälan ansvarar rektorn för att starta en utredning av elevens behov av särskilt stöd. Rektorn ansvarar också för att starta en sådan utredning om en elev uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation (3 kap. 7 § skollagen).
- 2.4 Vid en utredning av en elevs behov av särskild stöd ska samråd ske med elevhälsan om det inte är uppenbart obehövt (3 kap. 7 § skollagen).
- 2.5 Efter varje utredning av en elevs behov av särskilt stöd ska rektorn fatta beslut om att utarbeta åtgärdsprogram eller besluta att inte utarbeta ett åtgärdsprogram. Elevens och elevens vårdnadshavare ska underrättas om det fullständiga innehållet i beslutet och hur det går till att överklaga beslutet till Skolväsendets överklagandenämnd (3 kap. 9 §, 2 kap. 10 §, 29 kap. 10 § skollagen och 33 § förvaltningslagen).
- 2.6 Av ett åtgärdsprogram ska elevens behov av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Det ska även framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas (3 kap. 9 § skollagen).
- 2.7 De elever som behöver det ges studiehandledning på modersmålet. En nyanländ elev, som har tagits emot i högstadiet i grundskolan och vars kunskaper har bedömts ska få studiehandledning på modersmålet om det inte är uppenbart obehövt (3 kap. 12 c–d, i §§ skollagen och 5 kap. 4 § skolförordningen).

Förskoleklass och grundskolans årskurser 1–3 (Garanti för tidiga stödinsatser)

- 2.8 Förskollärare och lärare använder de nationella kartläggningsskärmen i förskoleklass, de nationella bedömningsstöden i årskurs 1 och de nationella proven i årskurs 3 (8 kap. 2–3 §§, 9 kap. 20, 21 och 22 b–c §§ skolförordningen samt Skolverkets föreskrifter om obligatoriska nationella kartläggningsskärmen i språklig medvetenhet och i matematiskt tänkande i förskoleklass, Skolverkets föreskrifter om obligatoriska nationella bedömningsstöd i svenska, svenska som andraspråk och matematik i årskurs 1 i grundskolan samt Skolverkets föreskrifter om nationella prov i årskurs 3, 6 och 9 i grundskolan läsåret 2021/2022).
- 2.9 Om det utifrån nationella kartläggningsskärmen, nationella bedömningsstöd eller nationella prov finns en indikation på att en elev inte kommer nå kunskapskraven i aktuella ämnen ska ansvarig förskollärare eller lärare, i samråd med personal med specialpedagogisk kompetens, göra en särskild bedömning av elevens kunskapsutveckling (3 kap. 4 och 4 a §§ skollagen).
- 2.10 I slutet av förskoleklassen och i slutet av lågstadiet i grundskolan ska det genomföras en uppföljning av de extra anpassningar som getts i ämnena svenska, svenska som andraspråk och matematik. Resultatet av denna uppföljning ska överföras till den lärare som ska ansvara för eleven i nästa årskurs (3 kap. 4 b § skollagen).

3 Bedömning och betygssättning

Rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med författningarnas krav. Betyg ska sättas i relation till kunskapskraven. Läraren ska vid betygssättningen utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till de nationella kunskapskraven och göra en allsidig bedömning av dessa kunskaper. Betygen ska sättas vid rätt tillfälle och beslutas av eller tillsammans med legitimerade lärare samt ska dokumenteras i en betygskatalog. Eleven och elevens vårdnadshavare ska informeras om elevens utveckling genom utvecklingssamtal. Det är väsentligt att skolans betyg är likvärdiga med andra skolors. För att det ska kunna ske ska skolan särskilt beakta eleverns resultat på nationella ämnesprov vid betygssättningen och skolan behöver också följa de rutiner för handhavandet av nationella prov som gäller för att förhindra att provresultatet blir ogiltigt.

Arbetet granskas genom bedömning av följande kritiska faktorer:

- 3.1 Eleven och elevens vårdnadshavare informeras om elevens utveckling genom utvecklingssamtal (9 kap. 11 § och 10 kap. 12–13 §§ skollagen, Lgr 11, 2.4 Skola och hem, 2.7 Bedömning och betyg).
- 3.2 Betyg ska sättas i slutet av varje termin från och med årskurs 6 i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen. Betygsättning i årskurs 4 och 5 får endast ske utifrån de förutsättningar som regleras i författningarna (3 kap. 14, 14 a–b §§, 10 kap. 15–18 §§ skollagen samt 6 kap. 1 a–b, 11–16 och 19 §§ skolförordningen).
- 3.3 Betyg ska beslutas av den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas. Om läraren eller lärarna inte är legitimerade, ska beslutet fattas tillsammans med en lärare som är legitimerad (3 kap. 14 och 16 §§ skollagen och 6 kap. 3–6 §§ skolförordningen).
- 3.4 Beslut om betyg ska dokumenteras i en betygs katalog (6 kap. 10, 23 §§ skolförordningen och Skolverkets föreskrifter [SKOLFS 2011:123] om betygs katalog).
- 3.5 Betyg ska sättas i relation till kunskapskraven. Läraren ska vid betygssättningen utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till de nationella kunskapskraven och göra en allsidig bedömning av dessa kunskaper (10 kap. 17, 19–21 §§ skollagen, 6 kap. 7 § skolförordningen, Lgr 11, 2.7 Bedömning och betyg samt Skolverkets föreskrifter [SKOLFS 2011:19] om kunskapskrav i grundskolan).
- 3.6 De nationella proven hanteras och genomförs i enlighet med författningarnas krav. Om det inte finns särskilda skäl ska läraren vid betygssättningen särskilt beakta elevens resultat på de nationella proven (10 kap. 20 a §, 26 kap. 28 § skollagen, 9 kap. 20–22 a §§ skolförordningen och Skolverkets föreskrifter [SKOLFS 2013:19] om hantering och genomförande av nationella prov).

4 Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolan ska, i det dagliga arbetet, arbeta för att utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero och är fri från kränkande behandling. Skolan ska arbeta så att elever respekterar varandra och sina lärare och se till att eleverna kan bedriva sina studier i en lugn miljö där de exempelvis inte störs, hotas eller känner sig otrygga av andra elever. I detta arbete är ordningsregler ett viktigt verktyg. Om en elev stör ordningen vid upprepade tillfällen ska det utredas varför och lämpliga åtgärder ska sättas in för att få eleven att upphöra med beteendet. Om disciplinära åtgärder används ska det ske i enlighet med skollagens krav. Vidare ska skolan ha en plan för att motverka kränkande behandling och genomföra samt följa upp de åtgärder som anges i planen för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever vid skolan. Skolans personal ska agera då de uppmärksammar att en elev utsätts för kränkande behandling. Om en enskild elev upplever sig kränkt ska detta anmälas av lärare till rektor och av rektorn till huvudmannen. Huvudmannen, eller den huvudmannen delegerat detta till, ska se till att omständigheterna utreds och i förekommande fall att åtgärder vidtas, för att förhindra kränkande behandling i framtiden. För det fall skolpersonal känner oro för att en elev far illa ska anmälan till socialtjänsten göras.

Arbetet granskas genom bedömning av följande kritiska faktorer:

- 4.1 Det finns ordningsregler på skolan som rektorn beslutat om. Ordningsreglerna har utarbetats under medverkan av eleverna och de följs upp (5 kap. 5 § skollagen).
- 4.2 Läraren ska tillsammans med eleverna utveckla regler för arbetet och samvaron i den egna gruppen (Lgr 11, 2.1 Normer och värden).
- 4.3 Om en elev vid upprepade tillfällen stört ordningen eller uppträtt olämpligt eller om eleven gjort sig skyldig till en allvarigare förseelse ska rektorn se till att det startas en utredning där saken utreds. Samråd ska ske med elevens vårdnadshavare (5 kap. 9 § skollagen).
- 4.4 Rektorn ska sedan med utgångspunkt i vad som framkommit i utredningen av eleven som stört ordningen, uppträtt olämpligt eller gjort sig skyldig till en allvarlig förseelse se till att åtgärder genomförs för att få eleven att ändra sitt beteende. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas (5 kap. 9–10 §§ skollagen).
- 4.5 Beslut om disciplinära åtgärder fattas i enlighet med författningarnas krav (5 kap. 6–8, 11–16 och 22–24 §§ och 29 kap. 10 § skollagen).
- 4.6 Huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan (6 kap. 8 § skollagen).
- 4.7 Planen mot kränkande behandling ska upprättas, följas upp och ses över under medverkan av eleverna vid skolan (6 kap. 8 § skollagen och 2 § förordningen [2006:1083] om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling).
- 4.8 Alla som arbetar i skolan motverkar kränkande behandling av elever genom att agera då en elev utsätts för kränkande behandling. En personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med

verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn som i sin tur är skyldig att anmäla detta till huvudmannen (5 kap. 6 § och 6 kap. 10 § skollagen, Lgr 11, 2.1 Normer och värden).

4.9 För varje anmälan om kränkande behandling som huvudmannen mottar ska huvudmannen se till att det startas en utredning där omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna utreds och i förekommande fall vidta de åtgärder som krävs för att förhindra kränkande behandling i framtiden (6 kap. 10 § skollagen).

4.10 Skolan gör anmälan till socialnämnden om rektorn eller personalen får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa (29 kap. 13 § skollagen).

5 Grundläggande förutsättningar för skolenheten

Skolan ska se till att de grundläggande förutsättningar som behövs för att gynna elevernas lärande och trygghet är uppfyllda på skolan. Detta gäller alla elever, oavsett könstillhörighet. Rektorn ska i ett tidigt skede uppmärksamma elever som inte deltar i undervisningen, så att eleven så snart som möjligt deltar. Centrala stödfunktioner som elevhälsa och studie- och yrkesvägledning används aktivt i utbildningen, för att stödja och främja elevernas utveckling mot de nationella målen. Andra viktiga förutsättningar är tillgång till ändamålsenliga lokaler och utrustning. Skolan ska inte bara ha tillgång till dessa funktioner och fysiska förutsättningar, utan de ska kontinuerligt användas i undervisning och övrig skolverksamhet.

Arbetet granskas genom bedömning av följande kritiska faktorer:

5.1 Endast den som har legitimation anställs utan tidsbegränsning som lärare eller förskollärare, om inte en undantagssituation föreligger, och olegitimerade lärare anställs endast för viss tid i enlighet med de krav som framgår av författningarna (2 kap. 19–21 §§ skollagen).

5.2 Det finns tillgång till elevhälsa för eleverna och varje elev erbjuds minst tre hälsobesök som är jämnt fördelade under skoltiden (2 kap. 25 och 27 §§ skollagen).

5.3 Elever ges en studie- och yrkesorienterande verksamhet som tillgodoser deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet (2 kap. 29 § skollagen, Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8 Rektorns ansvar).

5.4 Skolenheten har tillgång till och använder ändamålsenlig utrustning och lokaler (2 kap 35 § skollagen, Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar och 5. Kursplaner).

5.5 Elever som deltar i fjärrundervisning gör det i lokaler som skolenheten disponerar och en handledare är närvarande där eleverna befinner sig (21 kap. 12–13 §§ skollagen).

5.6 Den som erbjuds en anställning, arbete eller praktik på skolan ska visa upp ett utdrag ur det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister för den som erbjuder anställningen, om inte en undantagssituation föreligger (2 kap. 31–33 §§ skollagen)

5.7 Skolan ska informera elevens vårdnadshavare samma dag vid ogiltig frånvaro och rektorn ska se till att det startas en utredning för att utreda frånvaron om en elev har upprepade eller längre frånvaro, om det inte är obehövt (7 kap. 17 och 19 a §§ skollagen).

6 Styrning av verksamheten

Rektor ska, genom ett aktivt ledarskap, styra och utveckla verksamheten vid skolan så att alla elever ges en likvärdig utbildning av god kvalitet i en trygg miljö. Detta innebär exempelvis att rektorn fattar de erforderliga beslut om den inre organisationen som krävs för att möta behoven på skolan. Rektorn får vidare endast delegera enskilda ledningsuppgifter och beslut utifrån de förutsättningar som anges i skollagen. För att kunna ta detta ansvar behöver huvudmannen se till att de rektorer som anställs vid skolenheterna har gått, går eller kommer att gå särskild befattningsutbildning eller utbildning som kan jämföras med denna.

Arbetet granskas genom bedömning av följande kritiska faktorer:

6.1 Huvudmannen ser till att rektorer som anställs vid skolenheterna har gått särskild befattningsutbildning, eller utbildning som kan jämföras med denna, inom fyra år efter tillträdesdagen (2 kap. 12 § skollagen).

6.2 Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och delegerar enskilda ledningsuppgifter och beslut endast utifrån de förutsättningar som anges i skollagen (2 kap. 10 § skollagen).